

کتاب **زبان‌شناسی و رادیو** به کوشش خانم لیلا رضایی در آبان ۱۳۸۶ توسط دفتر پژوهش‌های رادیو به چاپ رسید. در این کتاب باب «سخن و گفتار» باز است. اصلی‌ترین ارتباط بین رادیو و مخاطب «زبان» است که در این مجموعه به آن پرداخته شده است.

این کتاب ترجمه مجموعه مقالات استادان علوم ارتباطات از کشورهای مختلف جهان است که توسط اعضای گروه «کارگاه پژوهشی زبان‌شناسی در رادیو» صورت گرفته و شامل دوازده فصل می‌باشد.

در بدو ورود مقاله‌ای از مایکل مک‌کر ترجمه بهزاد رهبر را می‌خوانیم. این مقاله درباره زبان اخبار رادیویی است و راجع به این موضوع بحث می‌کند که در اخبار رادیویی باید به چه جملات و الگوهایی اشاره کرد. این قسمت به تفاوت‌های زبان رادیویی با متون خبری رسانه‌های دیگر نیز پرداخته است. مقاله فصل دوم که نویسنده آن استفان اکنل و مترجم آن ندا ازکیاست، به بررسی اختلافات در گفت‌وگو و بحث‌های رادیویی و به تحلیل گفت‌وگوها در برنامه‌های ورزشی پرداخته است.

فصل سوم که نویسنده آن ونچه واگله است و خانم‌ها تینا درخشان و مهسا خلیلی آن را ترجمه کرده‌اند، راجع به زبان به‌عنوان یک واسطه و تغییرات آن و رابطه بین متن و بافت و نشانه‌شناختی زبان و جامعه سخن می‌گوید.

فصل چهارم که درباره سبک‌های نگارش اخبار رادیویی صحبت می‌کند، مانند فصل اول همین مجموعه به قلم مایکل مک‌کر و ترجمه بهزاد رهبر است.

در فصل پنجم مقاله‌ای از آنا شوچنکو را می‌بینیم که معصومه مهربانی مترجم آن است و به تجزیه و تحلیل کلام متون رسانه‌ای می‌پردازد. همچنین به نظرات دانشمندانی که در گسترش بررسی تجزیه و تحلیل کلامی رسانه‌های گروهی و تشریح روش‌شناسی آن نقش داشته‌اند (مانند ون دایک) اشاره می‌کند.

در فصل ششم مقاله هم‌جوشی ترجمه خانم مهتاب مرادیان آمده است که در تجزیه و تحلیل گفتمان رسانه‌ای است.

زبان‌شناسی و رادیو

• نجمه حاج‌رجبعلی

رسانه‌های گروهی، دموکراسی و فرهنگ گروهی ارتباط بسیاری با هم دارند و هیچ‌کس نمی‌تواند بدون در نظر گرفتن نقش ایدئولوژی در رمزگذاری و رمزگشایی پیام‌های رسانه‌ای درباره گفتمان رسانه‌ای نظریه‌پردازی کند. دستوری بودن در تجزیه و تحلیل گفتمان نقش دارد، اما بی‌شک تجزیه و تحلیل گفتمانی با بافت فرهنگی اجتماعی سروکار دارد و این بافت موقعیتی همان چیزی است که ایدئولوژی از آن زاینده می‌شود.

در فصل هفتم مهسا خلیلی مقاله‌ای از ونچه واگله را ترجمه کرده که راجع به «تحدید حدود دامنه مسئله» است؛ یعنی محدودیت پدیده‌های جهانی در رسانه‌های ارتباط جمعی که برای رفع آن راهکارهای متفاوتی در نظر گرفته شده است. دان لاندن مقاله‌ای دارد راجع به رابطه رادیو و هنر که خانم آریتا افراشی مترجم آن است. در قسمتی از مقاله می‌خوانیم: مشکلی جدید از هنر در زمینه اختراع رادیو پدید آمده که دارای محدودیت‌هایی است... با توجه به پیچیدگی توسعه رادیو به مثابه یک اسلحه نظامی جای تعجب نیست اگر هنرمندان در خلق آثار مستقل و پیشینه نظری خود درگیر مشکلاتی بوده‌اند. عنوان مقاله فصل نهم «بازگشت به آینده است» که آقای بهروز محمودی بختیاری آن را ترجمه کرده است. این فصل به مطالعات کلامی اخبار و متون خبری می‌پردازد و می‌گوید منابع موجود درباره زبان و اخبار رادیویی نه تنها بسیار نادر است بلکه بیشتر با جنبه‌های جا افتاده‌ای از کاربرد زبان رادیویی مانند کیفیت صدا و لهجه گویندگان اخبار یا چارچوب سبکی گزارش‌ها سروکار دارد. کارهای دیگری نیز درباره مصاحبه‌های خبری رادیو و... به عنوان یک زائر جدید در گزارش اخبار انجام گرفته است. اخباری که پخش می‌شود محدود به گزارش حتی گذشته یا اتفاقات جاری نیست. برخی اخبار با رخدادهای احتمالی در آینده سروکار دارند. این «گزارش‌ها» بیشتر با «پیش‌بینی» وقایع آینده همراهند.

در فصل دهم مقاله‌ای با نام «در راستای ارائه یک نظریه اخلاقی در خبرنگاری برای مقاومت در برابر تحلیل ایدئولوژیکی» را می‌خوانیم. که با رویکردی پساساختارگرایانه به نظریه‌پردازی برای ارائه روش نوین در رمزنویسی اخبار اشاره می‌کند. و می‌گوید که در مکتب ساختگرایی عامل یکسان‌سازی کلام‌ها و خصوصیات متن مفهوم شمرده می‌شود. اما

اصلاح‌گرایی هدف بزرگ‌تری را برای مقاومت در برابر حاکمیت ایدئولوژی غالب معرفی می‌کند. در فصل یازدهم رسانه‌ها در اشکال مختلفی که اطلاع‌رسانی می‌کنند بررسی می‌شوند. در این فصل درباره روزنامه و مجله و... مطالبی می‌آموزیم. و در نهایت در فصل دوازدهم با «اصول نگارش نمایشنامه رادیویی» آشنا می‌شویم که خانم تهمینه شیخی آن را ترجمه کرده و از اصول اساسی نمایشنامه به این مطلب می‌پردازد که شروع نمایشنامه اهمیت بسیاری دارد و می‌توان گفت شروع، همه چیز است. در ادامه مقاله، ترتیب قسمت‌های مختلف نمایشنامه و عوامل تأثیرگذار بر بیننده و شنونده [مرحله به مرحله] بررسی می‌شود. مطالعه این کتاب را به فعالان خبر، نویسندگان، و علاقه‌مندان رشته‌های زبان‌شناسی و ارتباطات پیشنهاد می‌کنیم.

